

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput II. Lucius III. (a) Heliensi Episcopo, & Archidiacono Norvvicen.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

hanc accipere pro privatione privilegii fori, ex traditis in cap. final. de vita & honest. cleric. Nec obstat augmentum difficultatis deductum ex cap. 2. & 3. hoc tit. pro cuius solutione examinandum est, an fidejussio ipsa affidua, quæ in clericis improbat, ab eis interposita valida sit? Et clericum ex ea efficaciter non teneri, docuit Hunnius ad Trent. volum. ult. disput. 28. thes. 2. q. 12. ex sequentibus. Primò, quia cum actus contra iuris prohibitionem celebratus, pro infecto habeatur, l. iuris 7. §. 16. ff. de pactis, l. civitatibus 112. §. fin. ff. de legat. 1. l. non dubium, C. de legib. & talis fidei usio sit à sacris canonibus improbat, nullius momenti erit. Secundò, quia Imperator Justinianus in Novella 123. cap. 6. sanxit iudicem approbantem clericum fidei iuramentum, pœnam incurtere: unde deducit Elfricus Hunnius, Justinianum omnino improbat fidei iuramentum, ita ut non solum eam ab initio fieri prohibeat, sed factam etiam improbet: & eà opinione retentâ accipit sic textum in d. cap. hoc tit. eo casu, quo clericus pro alio clerico fidei iuravit, non verò pro laico; quia ut supra dixi, clerici pro se invicem licet fidei iurent: quæ fidei iuratio vicaria dicitur in l. cum clericis, §. 1. l. omnes, §. præterea, C. de Episc. & cleric. Etiam in cap. 3. hoc tit. contendit, non agi de fidei iuramento clerico, sed de laico; & ita nihil interesse quod fidei iuratio ibi approbetur. Verum

contrariam sententiam, quam ut veriore amplectimur, tenuerunt Gregor. Lopez per textum ibi, in l. 45. tit. 6. p. 1. Gutierrez 1. p. de juram. c. 72. Gedeus de contrahend. stipul. cap. 7. num. 306. ex Theologis Molina de iustitia disput. 540. Lugo eod. tract. rom. 2. disput. 32. sect. 1. §. 2. num. 10. Dicastillo eod. tract. lib. 2. tract. 16. disput. 1. dub. 2. num. 29. Diana part. 11. tract. 4. resol. 31. pro qua opinione faciunt primò textus disertus in l. 6. tit. 13. lib. 3. fori. ibi: *Pero si ellos (clerici) entraren en algunas de estas fiaduras, quales son defendidas, valdra la fiadura* Ubi Montalvus. Secundò principium illud vulgò receptum, quod multa in iure fieri vetantur, quæ tamen facta tenent, l. parre fratrio, ff. de his qui sunt sui, vel alieni iuris. l. si fundum, ff. de fundo dotali, l. finali, ff. unde liberi. Quod procedit in omnibus legibus imperfectis, id est omnibus illis, quæ actum prohibent, non verò irritant, quas imperfectas dixit Ulpianus in iurament. tit. 1. Unde licet fidei iuratio affidua in clericis utroque iure improbetur, & illi pœna depositio nis imponatur; tamen quia nullo iuris civilis, aut canonici testimonio improbat, si semel interponatur, subsistit & efficax est. Coram quo tamen iudicet sit conveniendus clericus, qui pro laico in causa temporali fidei iuravit, latè examinat Martha de iurisdic. cap. 4. centur. 2. casu 105.

CAPUT II.

Lucius III. (a) *Helienfi Episcopo, & Archidiacono Norwicensi.*

Per venit ad nos ex transmissa nobis conquestione R: clerici de S. Albano, quod cum ipse pro Helia, & Philippo clericis London. ad eorum instantiam, pro altero, Helia videlicet in vi. & pro altero in vii. marchis argenti mercatoribus Bon. fidei iuravit, eis, sicut unus fidei, & alter (b) iuramento promiserant, præscriptam pecuniam non (c) solventibus, coactus est creditoribus pro ipsis pecuniam, sicut inter eos convenerat, exhibere. Ne igitur supra dictus R. dispendium patiat, unde videtur præmium meruisse, vener. fr. nostro (d) Bonon. Episcopo dedimus in mandatis, ut super debitis illis instrumenta, quæ sunt apud creditores, inspiciat, & eorum rescripta suo (e) sigillo signata vobis mittere non postponat. Mandamus itaque discretioni vestræ, atque præcipimus, quatenus si ex confessione prædictorum clericorum, vel aliâ legitime vobis rem ita se habere constiterit, prædictos clericos moneatis, ut procuratori memorati R. pecuniam, quam pro eis solvit, dil. & ap. cess. restituant, ipsumque servant indemnem: si verò ad vestram iurisdictionem non egerint, vos auctoritate Apostolica freti, de eorum redditibus præscripta debita faciatis ap. remotâ m. R. solvi, & (f) damna, quæ idem R. propter hoc pertulerit, rescari, aut procuratori ejus prædictos redditus assignetis, tam diu sine molestia detinendos, donec ipsa damna rescarta fuerint, & debita sine diminutione soluta. Præfatos verò clericos, si (g) religionem fidei, & iuramenti sui eos violasse constiterit, sub. ap. ob. officio & beneficio (h) suspendatis. (i) Cæterum, quia novis morbis nova convenit antidota præparari: volumus & mandamus, ut ad veritatem eliciendam ap. rem. præstari faciatis ab utraque parte calumniæ iuramentum.

NOTÆ.

(a) *Helienfi.* Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 4. & in cap. cæterum, de juram. calumn. ubi extat posterior pars huius textus. De Ecclesiis Helienfi, & Norwicensi nonnulla notavi in cap. pastoralis, cap. si autem 9. de rescript.

(b) *Fide ac iuramento.* Plerumque æquantur iuramentum, & fides interposita, cap. ad aures, de his D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

qua vi. Cicero pro Roscio Comædo: *Quæ pœna à Diis immortalibus per iuro, hæc eadem mendaci constituta est. Non enim ex pactioe verborum, quibus iusjurandum comprehenditur; sed ex perfidia, & malitia, per quam insidia tenduntur alicui, Diis immortales hominibus irasci. Et succensere consueverunt.* Et de Essenis refert Josephus, quod quicquid dixerant validius erat iurejurando, ac supervacuum apud ipsos iurare. Illustrat Grotius de iure belli lib. 2. cap. 12. in fine: fides enim ideo appellatur, quia

fiat quod dictū est. Cicero *lib. 4. de republ. ibi: Fundamentum iustitiae est fides, id est dictorum, convictorumque, constantia, & veritas. Ex quo quamquam hoc videatur fortasse cupiam durius, tamen ut videatur imitari Stoicos qui studiosè exquirunt, unde verba sunt dicta, credamus quòd fiat quod dictum est, appellatam fidem.* Joan. Sarisbar. *lib. 3. Polycrat. cap. 6. § 1.* Illustrat Philippus Camerarius *in oper. succes. centur. 2. cap. 77.* Connanus *lib. 1. comment. cap. 6.* Cabrereros *de metu lib. 2. cap. 6.* qui plura de hac fide humana, & quomodo per dexteram manum apud veteres praestaretur, congerit *ex num. 4. usque ad 15.*

2. (c) *Non solventibus.*] Jure antiquo mediae Jurisprudentiae magnum discrimen dabatur inter fidejussorem indemnitate, & fidejussorem simpliciter acceptum: fidejussor enim indemnitate, vulgò *de facar à paz, y à futoo*, qui promittit quantum minus à reo principali consequi possit se solviturum, *L. amissis 17. C. de fidejuss. l. si iud. 6. C. de novat.* Amaya *in l. 1. C. de Decret. num. 7.* non prius conveniri poterat, quam excussione facta in reo principali, postquam constabat in quantum in ipse solvendo non erat, *in l. fidejussores, de fidejuss. tit. 1. 1. C. de Magistrat. conven. l. 1. C. de conveniend. fisci debet.* faciunt textus *in l. tutor. 19. §. quod ergo 4. ff. ad Vellejanum, l. in fraudem 45. §. si principalis 11. l. Moschis 47. ff. de iure fisci.* docent Classici repetentes *in l. decem 116. ff. de verb. oblig.* Heringius *ae fidejuss. cap. 4. num. 61. & cap. 27. ex num. 142.* Pirrus Maurus *cod. tract. 1. p. sect. 2. cap. 17. & 6. p. cap. 3. ex num. 199.* Ofualdus *lib. 15. Donel. cap. 48. littera S.* Parladorius *lib. 2. rerum quotid. cap. ult. 4. p. §. 7. num. 10.* Amaya *ubi proxime. ex num. 6.* Noguero. *allegat. 40. num. 41.* Salgado *1. p. Labyrinth. cap. 83. num. 85. & 2. p. cap. 11. ex num. 56.* fidejussor verò simpliciter acceptus jure veteri statim, & ante reum principalem conveniri poterat, quia concedebatur creditori potestas eligendi ex reo principali, & fidejussore, quem vellet, *l. 2. l. non recte 3. l. libere 16. l. reos 23. l. ult. C. hoc tit. l. si mandavero 22. §. inter dum. ff. mandati.* Gajus *lib. 2. instit. tit. 9. §. Cujacius in novella 4.* Ofualdus *d. cap. 48. littera M.* Hunnius *in encyclop. lib. 3. tit. 5. cap. 3.* Bocerius *tom. 1. class. 2. dist. 16.* Heringius *d. cap. 77. num. 267.* nisi aliter placuisset contrahentibus; tunc enim expressè conventioni standum erat, *l. jure nostro 5. l. si alienam 19. C. hoc tit.* Jure tamen novo fidejussor etiam simpliciter acceptus non prius conveniri potest, quam reus principalis conventus, excussusque sit, *Novell. 4. de fidejuss. cap. 1. authentica Praesenti, C. de fidejuss. l. 9. tit. 12. partit. 5.* docent plures congesti à Barbosa *in d. authent. praesenti.* Salgado *1. p. Labyrinth. cap. 23. per totum.* Fontanel. *de pactis nupt. claus. 4. gloss. 9. p. 5. ex num. 39. & clausul. 7. gloss. 2. p. 3. ex num. 22.* Noguero. *alleg. 40. ex num. 58.* Valenzuela *consil. 16. num. 47.* Ofualdus *d. cap. 48. littera L.* Caldeira *lib. 1. de error. cap. 2. num. 1.* qui ad hoc probandum singulariter expendit praesentem textum. Sunt tamen aliqui casus, in quibus etiam post dictam authenticam praesenti, nullà excussione facta in persona rei principalis, fidejussor statim conveniri potest, quos referunt Tulchus *verbo Excussio* Valentin. Francus *de fidejuss. cap. 5. à num. 316. usque ad 420.* Menchaca *illust. cap. 33.* Myfinger *cent. 2. obser. 15.* ex quibus nonnullos in foro receptos, & rationi juris consonos referam. Primus defumitur *ex d. authent. praesenti* & contingit si debitor principalis in longinquis provinciis absit, seu latitet, ita ut facilè con-

veniri non possit: quo casu iudex pro arbitrio suo certum tempus praescribere debet fidejussori, ut intra illud reum principalem iudicio sistat, aliàs eo elapso excussio pro facta habetur. Menochius *de arbitr. lib. 1. casu 40.* Heringius *d. cap. 27. num. 21.* Pirrus Maurus *d. cap. 3. ex num. 61.* unde Antonius Gomez *lib. 2. variarum, cap. 13. num. 14.* Menchaca *d. cap. 33. num. 34.* Salgado *d. cap. 23. num. 17.* docent, idem dicendum esse, si reus principalis praesens sit, sed conveniri non possit de facto, vel de jure. De facto, veluti si sit persona nimium potens, seu rixosa, argumento legis *2. ff. qui satisd. cog.* De jure, quia naturaliter tantum reus principalis sit obligatus, vel sit Magistratus, & duret ejus officium, *ex l. 2. ff. de iurisdic.* quibus consequens est alius casus, videlicet, si bona rei principalis sint in alio Regno, aut provincia longinqua; quia creditor non est cogendus exteras regiones peragrarè, ut docent Salgado *ubi proxime. num. 15.* Barbosa *in praesenti, num. 12.* Alius casus est, si notoriè appareat reum principalem non solvendo esse. Valenzuela *tom. 1. consil. 15. num. 53.* Heringius *d. cap. 27. num. 20.* veluti si cessit bonis, si creditores ad concursum vocavit, bonis in iudicio derelictis, *ò bzo pleyto de esperas;* quo casu adducto testimonio similis iudicii excussio pro facta habetur, & fidejussor statim conveniri potest, ut latè, & pluribus relatis docent Barbosa *in praesenti, num. 16.* Noguero. *alleg. 2. num. 112. & alleg. 4. num. 41. & alleg. 29. n. 163.* Salgado *d. cap. 23. à n. 18.* qui idem resolvunt quando bona principalis debitoris sunt ita hypothecis, seu censibus obnoxia, ut venui exposita non inveniant emptorem. Alium casum refert Ofualdus *d. cap. 48. littera N.* cum fidejussor specialiter interrogatus in iudicio, an fidejussor esset, negavit, & postea de mendacio est convictus; quo casu si utatur beneficio excussionis, repellendum esse etiam docuit Heringius *d. cap. 27. num. 210.* quialios casus prosequitur.

(d) *Bononiensis Episcopo.*] Joanni videlicet, qui Ecclesiam ipsam Bononiensem rexit usque ad annum 1188, ut refert Ugheilius *tom. 1. l. aia sacra, in Ecclesia Bononiensi, num. 59.*

(e) *Sigillo.*] De sigillo Episcopi, & ejus auctoritate egimus *cap. post cessationem 7. de probationibus.*

(f) *Dama.*] Potest enim fidei usor actione mandati experiri non solum pro pecunia soluta, verum & pro interesse, vel damno accepto, *l. si quis alicui 27. §. impendat. ff. mandati.* & si fidejussor necessitate oppressus pecuniam accepit ad damnum, ut satisfaceret creditori, tenetur reus principalis non solum satisfacere sortem principalem, verum & interesse quod fidejussor solvit, ut probat Sesse *decis. 402. per totam.*

(g) *Religionem fidei & juramenti.*] Religionem, tam ad casum fidei interpositae, quam ad casum juramenti retulerunt scribentes in praesenti. Sed rectius Mendoza *de pactis lib. 1. c. 6. n. 11.* religionem tantum ad juramentum refert, licet fidei interpositae aequalis sit obligatio, ut supra probavimus.

(h) *Suspendatur.*] Postquam satisfactum fuerit fidejussori, aliàs frustra Lucius III. inhiheret de redditibus beneficii satisfaciendum esse fidejussori; qui solvit pro ipso beneficiario reo principali, si suspendendus erat statim à beneficio, & per consequens privandus ejus fructibus. Unde juxta sententiam eorum, qui tenuerunt, perjurum ipso jure privati beneficio ecclesiastico, quam referunt Balboa *in cap. cum non ab homine de*

de iudiciis, num. 15. Fachineus lib. 2. contr. cap. 15. in presenti casu non poterat talis suspensio ipso iure admitti, ne fidejussor amitteret pecuniam pro ipso reo principali solutam.

(1) *Ceterum.* Verba quae sequuntur extant in cap. *ceterum, de juram. calum.*

COMMENTARIUM.

6. **E**X hac Lucii III. decretali talis communiter deducitur assertio: *Clericus tenetur fidejussorem suum indemnem reddere à fideiussione, etiam per assignationem fructuum proprii beneficii.* Probant eam textus in cap. *olim, el. 2. de restit. spol. cap. peruenit, de arbit. cap. 3. ibi: Et redditus ejus in debitorum solutionem convertas; hoc tit. l. 23. § 45. tit. 6. part. 1. Illustrat Gutierrez de juram. l. p. cap. 17. num. 17. Gomez lib. 2. var. cap. 13. num. 18. Petrus Barbosa in l. 1 p. 4. num. 132. cum sequent. ff. solut. matrim. Lotherius de re benef. lib. 1. cap. 42. num. 25. Salgado i. p. labyrint. cap. 42. per totum. Baeza de inoe debet. cap. 16. Matienz. in l. §. tit. 17. lib. 5. recopil. Azevedo in l. 17. tit. 21. lib. 4. recopil. num. 142.*

7. Sed pro dubitandi ratione sic infurgo in praesentem assertionem. Valet argumentum de militia terrestri ad caelestem, ut probavi in cap. 1. de renum. Sed stipendia militibus militiae saecularis assignata, non possunt capi in causam iudicati, l. *stipendia, C. de execut. rei judic.* Ergo nec stipendia debita clericis militantibus in caelesti militia, juxta adducta in cap. *cum secundum, ibi: Stipendium militare; de probend. § dignitatibus, in causam iudicati capi possunt. Accedit, nam clerici nequeunt conveniri ultra quam facere possunt, cap. Odoardus, de solut. ubi dicemus: igitur per subtractionem reddituum proprii beneficii non sunt clerici compellendi propriis debitoribus satisfacere. Augetur hac difficultas ex l. *semper C. qua res pignori obligari, ubi statuit Hadrianus, spem illorum praemiorum, quae pro coronis factis athleticis praestantur, non posse speciali hypotheca obligari, nec generali bonorum obligatione contineri, & per consequens nec praemia illa judicialis pignoris causa capi non posse: ergo similiter fructus qui debentur clericis ratione coronae, seu beneficii, non debent ex causa pignoris iudicialis capi.**

8. Quae difficultate ita fulcita non obstat, vera est praesens assertio, pro cuius expositione sciendum est, fidejussorem solventem pro reo principali, duplicem actionem habere ad repetendam pecuniam solutam: aliam ex persona creditoris, in cuius locum successit, ut probant Arias de Mesa lib. 1. variar. cap. 14. num. 11. Olea tit. 5. de ces. jur. q. 4. num. 29. alteram mandati ex propria persona, l. *si quis 46. l. fidejussorem 52 ff. mandati, l. si quis mandato 28. ff. de negot. gestis.* Nec interest, quod fidejussor sua solutione liberet reum principalem, vel non, veluti si solvit ex justa ignorantia, postquam reus solvisset, l. *si fidejussor 29. §. si cum debitor, ff. mandati.* Faber lib. 18. consuet. cap. ult. Dixi ex justa ignorantia; nam si sciens se rem non debere, vel exceptione tutum esse, praetermittens exceptionem praetulit solve-re, non habet actionem mandati, d. l. *si fidejussor 29. in princip. l. si procuratorem 8. §. quod, l. Quintus 48. ff. mandati l. si pro eato. C. eod. tit.* Idem dicendum est de eo fidejussore, qui pro inutiliter obligato intercessit, & solvit; quoniam si ha-

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

buit justam causam ignorandi, habet actionem mandati; sin minus, perdit quod solvit, d. l. *si fidejussor 29. §. 1. Duatenus de fidejuss. cap. 3. §. 1. Cujacius lib. 8. observ. 29. Idem etiam solet tractari in fidejussore, qui solvit pro reo principali, & non certioravit illum; unde evenit, ut reus postea iterum solvat: nec enim tunc actio mandati fidejussori competit, cum in culpa sit, nisi ipsa levis esset, d. l. *si fidejussor 29. §. hoc idem 3. Donellus lib. 13. comment. cap. 11. §. 1.* Quando tamen fidejussori competat condictio indebiti, pro expositione textus in l. *si fidejussor 59 ff. de condit. ind. deb. prosequitur D. Josephus de Retes de fidejussoribus cap. 4. num. 6. & seq.**

9. Unde iam apparet vera ratio praesentis assertionis; nam cum fidejussor solvens pro reo principali, habeat actionem mandati contra ipsum, modo ex ejus mandato, seu patientia fidejussorit, ad repetendum omnem id, quod pro ipso solvit, l. *si fidejussor 6 C. mandati, l. rogatus 23. l. qui fide alterius 52. ff. mandati. §. si quid autem, Inst. eod. tit. five in iudicio conventus, five extra iudicium solverit, l. idemque 10 §. fidejussores, ff. mandati, d. l. *si fidejussor 6* ideo clericus in praesenti specie cogitur fidejussori suo satisfacere, illumque à tali fideiussione indemnem reddere. Et quia bona patrimonialia non habebat, ex beneficii fructibus, quorum dominus est, ut probavi in cap. 1. de restam. cogitur plenè fidejussori satisfacere.*

10. Nec obstat dubitandi ratio supra expensa; nam licet verum sit, stipendia militibus assignata, ex causa iudicati capi non posse, ab eisq; ad stipendia ecclesiastica rectè argumentum deduci; id tamen procedit, quando alia extant bona, ut exprimitur in d. l. *stipendia.* Quomodo etiam accipiendus est praesens textus, videlicet, ut tunc fructus beneficii assignari possint fidejussori in solutum, quando alia non extant clerici bona: aliis autem extantibus, similia stipendia ex causa iudicati capi non possunt. Sunt tamen nonnullae res utilitate publica suggerente, quae nec aliis bonis deficientibus ex causa iudicati capi possunt, veluti boves aratorii, & alia instrumenta rustica, l. *executores 7. C. qua res pignori 1. §. 6. tit. 17. lib. 5. Recopil. ne turbetur agricultura instrumentis sublati, d. l. *executores 7.* Illustrant Osualdus lib. 27. Donel. cap. 3. littera P. Cujacius in recit. ad tit. *C. qua res pignori,* Gilbertus Reg. lib. 2. enantioph. cap. 20. Petrus Gregorius lib. 23. syntagm. cap. 9. num. 10. Rodriguez de execut. cap. 5. n. 62. Azevedo in l. 7. num. 46. lib. 4. recopil. Collantes in comment. rei frument. lib. 5. cap. 3. Narbona in l. 25. gloss. 2. num. 1 & gloss. 7. tit. 21. lib. 4. recopil. Gutierrez lib. 4. pract. q. 12. num. 10. quod etiam procedit in frumento sato, seu percepto, donec in horreum deferatur, ex l. 28. tit. 21. lib. 4. recopil. quam doctis commentariis illustrarunt Illustr. D. Franc. Ramos, & D. Josephus de Retes. Obtinuit etiam, in libris Doctoris, Advocati, vel studiosi excussionem fieri non posse, ut pluribus relatis docuit Narbona in l. 25. tit. 21. lib. 4. recopil. quibus adiungunt alia forenses, quorum sententias usus non admittit, nec eas in foro receptas video: adiri possunt Parladorius §. p. §. 3. à num. 18. Osualdus lib. 27. comment. cap. 3. littera P. Vultejus de iudiciis lib. 3. cap. 13. ex num. 106. Nec obstat primum augmentum difficultatis, quia non negamus, cum capiuntur fructus beneficii ex causa iudicati, prius congruam portionem clerico esse assignandam, ita ut ultra quam*

facere possit non condemnetur, ut dicemus in d. cap. Odoardus. Nec obstat textus in d. l. sem, C. qua res pignori: cui opponitur Papinianus in l. commodis, ff. de re iudic. ibi: Commodis pramiorum, quæ propter coronas sacras præstantur condemnato placuit interdici, & eam pecuniam iure pignoris in causam iudicari capi. Ex quibus constat, stipendia illa, seu commoda, quæ propter coronas sacras præstantur, ex causa pignoris judicialis capi potuisse: igitur multò magis ex causa pignoris conventionalis. Pro cuius difficultatis solutione videndum est, quæ sint commoda illa, & in quibus certaminibus propter coronas sacras præstarentur: Et sciendum est, inter spectacula, quæ olim publicè edebantur, populorumque oblectationi deserviebant, eam fuisse differentiam, quod alia ad virtutem formandam, ostendendasque, seu comprobandas vires ederentur; alia verò voluptatis tantùm, seu quæstus causâ proponerentur. Prioris generis erant theatrales ludi, gymnici, seu circenses: posterioris verò scenici, sive musici, de quibus plura scripserunt Budæus ad Pandect. in l. aviliteras 4. ff. de his qui notantur infam. Petrus Gregorius lib. 39. synagm. cap. 5. Rosinus lib. 9. antiquit. cap. 2. & 5. Paschalius de coronis lib. 6. Mariana de spectaculis, Pamelius, Zerda, & Ambianus ad Tertullianum de spectaculis, Pancirola lib. 1. variar. cap. 4. & 47. Martinus Delrio disputat. magic. lib. 4. q. 4. sect. 2. Petrus Fab. integr. lib. agonist. Mercurialis de arte gymnastica, Amaya lib. 3. obs. cap. 3. Bulengerus in tract. de Circo. Gymnica certamina, seu circensia, erant quasi meditamenta præliorum, & robur, modumque pugnandi in bello formantia; ideoque similes agones virtutis, gloriæque causâ aggrediantur, d. l. abietus 4. l. qua actione 7. §. si quis in collect. arone, ff. ad leg. Aquil. veluti si quis certaret hastâ, pilâ, currendo, luctando, vel pugnando. Plato lib. 7. de legibus, Lucianus ibi: Decertare do. emus, ut labores sifferre assuescant. & simul cedere plagis ne vulnera averseantur. Sed cum Sallustius dicebat de conjuratione Catilina in princip. quod melius sit ingenii, quàm corporis virtibus gloriam quaerere, fuerunt quoque certamina in quibus ingonia formabantur ad virtutem litterarum; quapropter loca in academiis iis exercitationibus constituta, gymnasia nuncupantur. Imperatores & Reges hujusmodi studiorum ludos olim edidisse referunt Gellius lib. 10. nocturnum, cap. 19. Vitruvius lib. 7. de architectura, in princip. Tacitus lib. 14. annal. ex eisque Petrus Gregorius d. cap. 5. P. Faber lib. 1. agonist. cap. 25. & 26. Scenici autem ludi, seu theatrales erant ubi comœdia, tragediæve recitabantur; mimi, pantomimique diversas personas simulantes theatrales ludos edebant, de quibus egit in cap. cum decorem, de vita & honest. cleric.

Circensium autem, seu gymnycorum apud Græcos olim celebratissima spectacula fuerunt, Olympica, Nemæa, Isthmica, & Pythia, quæ etiam sacra appellabantur. De eorum origine, & auctoribus agunt Strabo lib. 8. geograph. Tertullianus de spectaculis Higinus fabul. 74. Lactantius lib. 1. de falsis veliq. cap. 21. Horum certaminum meminerunt Ovidius lib. 1. Metamorph. ibi:

Neve operis sanam possit ablere verustas,
Instituit sacros celebri certamine ludos,
Pythia perdomiti serpentis nomine dictos.
Autonius in eclog.

Quatuor antiquos celebravit Achaja ludos,

Calicolum duosunt, & duo festa hominum.
Sacra Jovis, Phœbique, Pælemonis, Arcemoro-
rique,

Serva quibus pinus, malus, oliva, apium.

Stadius lib. 6. Thebaïd. Hæc certamina totâ ferè adstante Graciâ magno impendiorum quæstu, & maximo ostentationis apparatu edebantur, fortissimis undique athletis ibi confluentibus, ut referunt D. Chrysothomus orat. 66. de Gloria, Plutarchus in Num: cartabantque in his spectaculis luctando hastâ, pilâ, seu pugillatu. Silius Italicus lib. 15.

Quique armis ferroque valent, quique arte regendi.

Quadrages pollent currus, queis vincere plamâ
Spes est, & studium jaculis impellere ventos,
Adfuit, & pulchra certent de laude corona.

Et D. Isidorus lib. 3. originum, cap. 18. & 22. quinque gymnycorum enumerat species, saltum videlicet, cursum, jactum, pugillatum, atque luctam. Illud tamen notandum est, pugillarum esse ubi manuum, brachiorumque impulsu certabatur. Pancratium verò, in quo & cruribus, & toto corpore certari solebat. P. Faber d. lib. 1. agonist. cap. 10. & 13. Cælius Rhodiginus lib. 15. antiq. lect. cap. 20.

Maxima autem erat victoria in his certaminibus parte dignitas, & coronarum magnum decus; aded ut olympici certaminis victoribus licuisset signare monetam, ut refert Julius Pollus lib. 1. cap. 12. illisque concessum fuit, ut in exercitu Regi adfarent. Plutarchus in vita Lycurgi. P. Faber lib. 2. agonist. cap. 16. & qui tribus coronis erant coronati, civilium munerum vacationem assequerantur, l. unie. C. de athleteis, lib. 10. ubi plura Amaya; à tutelæque excusabantur, l. 6. §. 13. ibi: Athleta habent à tutelæ excusationem, sed qui sacris certaminibus coronati sunt. Samuel Petrus ad ll. Attic. lib. 1. tit. 3. fol. 62. Palmatâ etiam, & floridâ veste conspicui à cæteris distinguebantur. Plinius lib. 7. cap. 47. triumphalique curru per theatrum transvecti in patriam deducebantur. Plinius Junior lib. 10. epist. 117. ex eorum numero duces eligebantur. Strabo lib. 13. Diodorus Siculus lib. 12. illorumque statuas erigi, imaginesque dicari mos erat. Xenophon. lib. 3. memorab. Lucianus de imaginibus. Denique quo major illis accederet majestas, & veneratio, dicti fuerunt Hieronica, id est sacrorum certaminum victores; & coronas, quibus ornabantur, dictas fuisse sacras, constat ex d. l. commodis, & ex Silio Italico lib. 14. ibi:

Hic Aethusa suum piscoso fonte receptat
Alphæon sacra portantem signa corona.

Textebantur autem coronæ olympicæ ex oleastro. Plinius lib. 15. cap. 4. Pythia ex lauro. Ovidius supra relatus. Nemæa ex apio. Lucianus de gymnycis. Et in omnibus his radiantibus foliis palma signum victoriæ exhibebat. Calliodorus lib. 8. var. epist. 22. ibi: Olympicos currus frequens palma nobilitat. Paschalius dicto lib. 6. de coronis. cap. 16. & 21. quæ sacra coronæ aded evectæ, elatæque in tantum majestatis fuerunt, ut Reges ipsi iis præmiis ornari inter faustos eventus referrent, ut de Philippo Plutarchus refert in vita Alexandri: de Archelao Macedonia Rege Suetonius in vita Neronis. Ad quam certaminum dignitatem respexit Horatius lib. 1. carminum, od. 1. ibi:

Sunt quos curriculo pulverem olympicum
Collegisse juvat, metæque servidus

Evitata

II.
De ludis
Circensibus,

*Evitata rotis, palmaque nobilis
Terrarum dominos evchit ad Deos.*

Nec solum his honoribus decorabantur, verum & in vulgaribus, communibusque agonibus constituta erant victoribus præmia, & commoda pecuniæ æstimanda, *l. penult. ff. de annuis legat. l. Septimia. ff. de pollucr.* Unde Virgilius *lib. 5. Æneid.* dum de his certaminibus agit, ait:

*Et palma pretium victoribus armaque, & ostro
Perfusa vestes, argenti, aurique talenta.*

In factis autem certaminibus nullum certum erat præmiorum commodum ultra coronas, illudque maximum gloriæ, & celebratis decus constitutum: sed patria ex qua oriundi erant ipsi facti certaminis victores, illis ex ea die, non quæ coronam adepti essent, sed ex qua civitatem ingressi fuerant, stipendia annua, seu commoda annonaria propter sacras coronas præstabat. Plinius Junior *lib. 10. epist. 119.* Tertullianus *in Scorp. cap. 6. ibi:* Nemo tamen agonis præsidem segillaverit, quod homines violentia objecerit, injuriarum actiones extra stadium; sed quantum labores illi, & cruores & vices negotiantur, invidis, coronas scilicet, & gloriam, & dotem, privilegia publica, stipendia civica, imagines, statuas, & quale potest saculum præstare, de fama æternitatem, de memoria resurrectionem. De his commodis præmiorum agit Papinianus *in d. l. commodis*, dum docet, his commodis, quæ propter coronas sacras præstantur, posse condemnato interdici, & pecunias illas, seu pensiones ex stipendiis provenientes ex causa judicati capi posse; quæ est vera Papiniani sententia, ut jam notarunt Petrus Faber *lib. 2. agonist. cap. 17.* Cujacius *lib. 10. respons. Papin. in eodem textu*, omisâ expositione Forcatuli *in Cupidine juris, cap. 20.* Nectunc obstat textus *in d. l. spem, C. qua res pignori.* Nam omnis solutionibus traditis ab Accursio, Bartolo, Baldo, & Fulgoso *in dicta l.*

spem, & ind. l. stipendia, Zafio, Aretino, & aliis relatis à Genoa *in concilia, legum, fol. 4. r.* respondendum est cum Petro Fabro *dicto cap. 17.* Papinianum loqui de commodis jam debitis propter coronas adeptas, & præmia consequuta; Alexandrum verò agere *in d. l. spem*, de spe victoriæ, quæ nondum accidit, & coronæ nondum adeptæ, præmiisque nondum acquisitis, quæ publicè interest non pignori obligari, ne ab animosa, strenuaque decertatione, ad quam spe præmiorum athletæ alliciuntur, omnino retrahantur, cum commoda aliis obligata ipsi perlatari non sint. Nisi dicamus cum Cujacio *in recit. ad l. i. C. que res pignori*, spem illam præmiorum privatâ pactione pignori dari non posse, *d. l. spem*: at verò judicis auctoritate pignoris jure in causam judicati capi prohibitum non esse.

Suprà traditis opponi potest textus *in l. tribus 15. §. ff. de usufructu earum rerum*, in illis verbis: *Si exponitur cohæredes ex causa fidejussoria conveniuntur, eos l. tribus 2. mandati non acturos.* Ex quibus deducitur, fidejussorem solventem pro reo principali, adversus eum actione mandati non rectè agi: Igitur quia fidejussor non tenetur indemnem reddere reum principalem, ut in præsentî textu docetur. Cui difficultati respondendum est, in eo textu hæredes, qui fidejusserunt, & solverunt, non habere regressum actione mandati adversus reum principalem, hoc est legatarium, vel ejus hæredem; quia non ejus mandatu fidejusserunt, sed usui testatoris; & non propter alienam obligationem, sed propter suam, ut se liberarent legato cautionis sibi à testatore injuncto: quare ut fidejussores, qui in rem suam, vel donandi animo intercesserunt, non habent regressum contra reum principalem; ita nec fidejussores, de quibus in eo textu, ut docuit Cujacius *lib. 17. qq. Papin. in eo textu.*

CAPUT III.

Idem Cantuariensi (a) Archiepiscopo.

Constitutus in præsentia nostra dilectus filius noster Magister Stephanus, suâ nobis assertionione monstravit, quod pro Magistro P. (b) Blesensi Cancellario tuo tempore Lateranen. (c) Concilii ad preces ipsius in xv. marchas (d) sterlingorum legalium, & communium intercessit, quas quoniam usque modò debitor non persolvit, justè plurimas asserit à creditoribus molestias pertulisse, & antiquum debitum plurimum (e) augmentari. Unde quia pro nostro volumus officio providere, ne qui gratiam meruit, pœnam sustineat: f. t. per A. f. p. m. quat. si legitime de hujusmodi tibi assertionione constiterit, præfatum P. ut eum à præscripta intercessione sine dilatione profusus absolvat, omni gratiâ & timore postposito, nullius ap. ob. ecclesiasticâ distributione compellas. Quia verò diversa experimenta morborum varia nos compellunt remedia invenire, præsentium significatione injungimus, ut si præfatus P. debitum, vel accessiones fortè negaverit, consuetudine, quæ legi contraria est, non obstante, (f) juramentum calumniæ subire cogatur. Præterea quia difficile foret intercessori testes in Angliam ducere, iudicibus Bon. satisfactione idoneâ à P. acceptâ, quod ad testes (g) audiendos vadat, vel mittat, infra terminum competentem litteris tuis significes, ut eos vice tua recipiant, examinent, & interrogent diligenter, & depositiones eorum transmittant inclusas, & significant quanta fides testibus, vel instrumentis possit haberi. Ceterum si jam dictus P. citatus præsentiam tuam adire, vel judicio stare contempserit, eum infra triginta dies post harum susceptionem reddas beneficio alienum, & redditus ejus in debitorum (h) solutionem convertas, quousque fuerit debitoribus satisfactum.

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

Ll 3

NOTÆ